הלכה · משנה תורה · מפרשים · אור שמח · ספר אהבה

אור שמח על משנה תורה, הלכות תפילה וברכת כהנים

רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אור שמח על משנה תורה, הלכות תפילה וברכת כהנים

רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אור-שמח-על-משנה-תורה-הלכות-תפילה-וברכת-כהנים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ב 4
פרק ב 4
הלכה ד 4
הלכה ז 4
הלכה ח 5
הלכה יא 5
הלכה יד 5
הלכה טז 5
פרק ג 5
הלכה ז 5
הלכה ט 6
הלכה יא 6
פרק ד 7
הלכה ג 7
הלכה ו 7
הלכה טז 8
הלכה יט 8
פרק ה 8
הלכה ד 8
הלכה יד 8
פרק ז 8
הלכה טו 8
פרק ח 9
הלכה א 9
הלכה יב 9
פרק ט 9
הלכה ו 9
פרק י 9
הלכה א 9
הלכה ב 10
הלכה ז 10
הלכה ח 12
הלכה יא 13
הלכה טז 13
פרק יא 14
הלכה א 14
הלכה י 14
הלכה יז 14
פרק יב 14
הלכה יא 14
הלכה יב 14
הלכה טו 15
הלכה טז 15
הלכה יח 16
פרק יג 16
הלכה ה 16
הלכה כ 16
הלכה כג 18
פרק יד 18
הלכה יב 18
פרק טו 18
הלכה ב 18
הלכה ג 18

פרק א

הלכה ב

אלא חיוב מצוה זו כך הוא כו' ומגיד שבחו של הקב"ה כו' שואל צרכיו כו' ואח"כ נותן שבח והודיה לד' כו'.

מפורש בספרי פ' ברכה שמ"ג שמשה לא פתח בצרכן של ישראל עד שפתח בשבחו של מקום ואחר כך בצרכן של ישראל ואח"כ סיים בשבחו של מקום וכן דוד וכן שלמה וכן תקנו אנשי כנה"ג שבתחילה פתחו בשבחו של מקום ואח"כ בצרכן כו' וסיימו בהודאה יעוי"ש. וזה שאמרו בתוספתא מנחות פרק ששי הלל ושבח ותפלה מעכבין זה את זה, הלל הוא בראש התפילה ושבח הוא סוף התפלה שהוא ההודאה, ותפלה שלשה אלו מעכבין זה את זה ולכן למד רבינו מהתוספתא דמדעכבין על כרחין דכולהו הוו דבר תורה כמו תפלה לשיטת רבינו. ובספר האמונות לר' סעדיה גאון כתב במאמר ג' כו' השכל מחייב כו' לצוות ברואיו לעבדו והודות לו בעבור שבראם יעוי"ש, ולכן חשבו זה באגדה ריש עו"ג יבוא זה כו' דחשיב מצות שמצוין בני נח ויבוא דריוש על דניאל שלא ביטל את התפלה כו' דהיא מצוה ראשית דבר תורה ודוק. ולכן לא חשיב יבוא שר הסריסים ויעיד שלא נתגאל במשתה יינו דזה הוי דברי סופרים יעוי' ודוק ויעוי' דברי רבינו בחיי בשער חשבון הנפש בחשבון הט' וראוי לך שתדע אחי יעוי"ש לשון קדשו.

פרק ב

הלכה ד

מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת.

ולא חשו לקושיא דנכללי' מיכלל משום דכיון דלייט אבייי, ודוקא בעת שטרוד ודחוק כו' אם כן אתי למטעי אף בתחילת צלותא כיון דהביננו אינו מתפלל רק בשעת הדחק או מטעם שכתב רבינו יונה דיסבור דהבדלה ברכה לעצמה יעוי"ש ומה שכתב הרב מנוח דאם הוא מובטח רשאי למיכלל שאלה אינו לדידן דקי"ל דאף הבדלה דבתחלת צלותא אינו כולל ופשוט מאד.

הלכה ז

חותם בכל תפלה כו'.

נ"ב אף בנעילה שבת דף כ"ד מימרא דריב"ל עיי"ש.

הלכה ח

אבל ביום צום של שנת היובל כו' תשע ברכות.

נ"ב יעוין לקמן פרק ח' הלכה יוד אבל בשני ימים אלו כו'.

הלכה יא

בכסף משנה שרבינו היה מפרש ומסיים בשל שבת

נ"ב כמו שכתב בסדר התפלה וינוחו בם ישראל כו' שמסיים בשל שבת.

הלכה יד

בט' באב מוסיפין כו'.

הנה הרא"ש כתב שאינו יודע טעם למנהג שנהגו שלא לאמר נחם רק בתפלת מנחה יעוי"ש ונראה דכבר כתבו דלדידן נוהגין כהפסיקתא נגד גמ' דילן בסדר הפטרות שאנו קורין ג' דפורענותא וז' דנחמתא ובהגהות לקמן פרק י"ג כתב רבינו שמחה ע"ז מנהג עוקר ההלכה ויעוי' תוס' בשם רבינו תם. א"כ תנן במסכתא תענית סוף פ"ג שמואל הקטן גזר תעניתא וירדו גשמים קודם נץ החמה כו' שוב שמואל הקטן גזר תעניתא וירדו גשמים אחר שקיעת החמה כו' אמר להם לא שבחו של צבור הוא למה הדבר דומה כו' עד שיתמקמק ויצטער ואח"כ תנו לו שבחו של צבור ה"ד אמר משיב הרוח ונשיב זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מטרא אם כן כשתקנו לאמר נחם אם יתפללו העם בערבית ושחרית ואחרי זה יקראו למפטיר אסוף אסיפם אם כן אין זה שבחו של צבור עד שיתמקמק לכן תקנו לאמר נחם בתפלת מנחה ואין הפטרה אחריה רק נחמו וזה כמו אמר משיב הרוח כו' וזה האמת בס"ד.

הלכה טז

כל זמן שמזכיר הגשם.

זה קאי גם על סיפא דהלכה דשואלין הגשמים ביום ששים כו' כ"ז שמזכיר אבל ארצות הצריכין מטר בימות החמה מקום שאין הזכרה לגבורת גשם שואלין בשומע תפלה כמכל צרכי יחיד וזה ברור ועיין כסף משנה ויעוי' תענית דף ד' קשין כו' כו'.

פרק ג

הלכה ז

ויש לו להתפלל כו' וכן יתפלל ערבית של מוצאי שבת בשבת.

רב האי גאון כתב דוקא במקום אונס ולצורך מצוה ויעוי' טור סימן רצ"ג ונראה דלזה כיון עולא דאמר לא בצד עמוד הוי אלא בצד תמרה כו' אלא ר"א בר' יוסי כו' אלא של

מוצאי שבת בשבת. פירושו שהיה בשדה ותמרה גבוה הרבה (פאה פרק ד') ורואהו מרחוק ואמר שביתתו בעקרו (עירובין פ"ד) ושבת שם והתפלל של מוצאי שבת בשבת ולכשחשכה הלך לדרכו דהי' מהלך לצרכי ציבור וזה ר"א בר' יוסי שהלך לרומי לבקש להתבטל הגזירה שגזרו על ישראל (מעילה ט"ז ע"ב) כן נראה ותו קמ"ל דלא גזר שמא אתי להשתמש במחובר או לתלוש יעוי' שבת פרק כירה אין מניחין נר ע"ג דקל ביו"ט. ודוק.

הלכה ט

כיצד טעה ולא התפלל שחרית כו' טעה ולא התפלל מנחה עד ששקעה החמה יתפלל ערבית שתים כו'.

בגמרא א"ר יוחנן טעה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית שתים ואין בזה משום עבר יומו בטל קרבנו, ומשו"ה מסיים ואין בזה כו' דבלא זה הו"א דאיהו סובר דזמן מנחה עד פלג המנחה ואחרי פלג המנחה הוי זמן מעריב לכן מתפלל שתים מנחה ומעריב אבל הכל באותו יום, לכן קמ"ל דאף ביום של אחריו מצי להתפלל, וכן כתב רבינו ולא התפלל מנחה עד ששקעה החמה, ונראה דזה רק אי נימא תפלות אבות תקנום ואם כן צריך להתפלל למחר משום תפלות אבות. אבל אי נימא דתפלות כנגד תמידים תקנום. אם כן עבר יומו בטל קרבנו, ובאמת קיי"ל כתרווייהו וכמו דאמרו תניא כוותיה דריב"ח תניא כוותיה דריהב"ל, והיינו דזמני תפלות תקנום כנגד קרבנות וכפי זמן הקרבנות ובכ"ז אבות תקנום וכן כתב רבינו כאן דכנגד תמידים תקנום, ובהלכות מלכים כתב דאבות תקנום, ואם כן א"ש מה דאמר בדף כ"ח אמר ר' יוחנן הלכה מתפלל אדם של מנחה ואח"כ מוספין משום דתדירא. אף ע"ג דמנחה יש לה תשלומין ושל מוספין אין לה תשלומין בכ"ז שכר מצוה בזמנה לית ליה כו' תנא מיניה מ' זימני כו' חדת הי לי משום דמספקא לי בר' יהושע בן לוי דאיהו סבר דתפילות כנגד תמידין תקנום ואין לה לשל מנחה תשלומין משום דעבר יומו בטל קרבנו ודו"ק. והוי סתם דמשנה ומחלוקת בברייתא ור' יוחנן לבדו סובר דהלכה כסתם יעוי' חדושי רשב"א ב"ק דף ק"ב ודו"ק.

הלכה יא

ויש מי שמורה שאין עושין בציבור כן כדי שלא יטעו.

בזה אתי שפיר השמועה בפרק אין עומדין בפלוגתא דרב הונא ורב אסי בטעה באמצעית דר"א אמר אמצעיות אין להם סדר והפירוש הפשוט כרש"י ואם דלג ברכה אחת ואח"כ נזכר בה אומרה אף שלא במקומה וא"כ פליגא על משנתנו דאמר מתחיל מתחלת הברכה שטעה זה, והגמ' מקשה לרב הונא ולא לרב אסי ומה אתי שפיר דלשנות

הסדר של הברכות כמו אם דלג רפאנו ויאמרנה אחר ברכת השנים אם בשליח צבור שמתפלל לפני הצבור כמו דמיירי משנתנו בעובר לפני התיבה יטעו ויאמרו דהסדר הוא כך לכן מתחיל מתחילת ברכה שטעה אבל ביחיד המתפלל אומרה בדילוג אם טעה ולא חייש לשמא יטעה בזה, שהוא עצמו יודע שבשגגה דלגו לכן לא קשה, אבל לרב הונא מקשה דלחזור לאתה חונן לא שייך למיפלג בין צבור ליחיד וברור. ומזה השבתי בתשובה דלא כהעט"ז בנאנסו ולא קראו בשני בשבת בס"ת שלא יקראו למחר בשלישי משום דבצבור לא משנינן הסדר ואע"ג דיהיו שלשה ימים בלא תורה על כיו"ב אמרו בירושלמי פ"ק דמוע"ק גבי ציון מוטב שתתקלקל לשעה ולא תתקלקל לעולם והארכתי בזה ואכ"מ.

פרק ד

הלכה ג

בכסף משנה.

נ"ב בפרק כל הבשר דף ק"ו טובל בהן אבל לא פניו ידיו ורגליו וזה ע"כ לתפלה ועיין רש"י שם.

הלכה ו

בד"א בבריא כו' אבל חולה שראה קרי לאונסו פטור מן הרחיצה.

אמר רבא הלכתא בריא המרגיל וחולה המרגיל מ' סאה. ובריא לאונסו ט' קבין אבל חולה לאונסו פטור מכלום ולכן במנהג לתפלה פטור מכלום. ונראה טעמא דרבא דמשום דאמר לעיל דפליגי מר סבר חולה המרגיל כבריא, ובעי מ' סאה, ומר סבר חולה המרגיל ט' קבין וא"כ הוי ספיקא דדינא וגברא בחזקת טומאה קאי ומספיקא לא נטהר מטומאתו אע"ג דהוי ספיקא דרבנן וכדמפרש רבא לר' יוסי בעירובין דף ל"ו דהעמד טמא על חזקתו יעו"ש אבל בחולה לאונסו דמספקא לן אם בעי ט' קבין או לא הוה ספיקא דרבנן ולקולא לכן פסק דולא כלום וזה פשוט מאד. וא"ש בזה דלא הוי היפוך ממשנה דמקואות פ"ג בע"ק חולה שנפלו עליו ט' קבין כמו שתמהו המחברים ודו"ק, ולרב דימי קשה אמאי נקיט חולה הא בבריא ג"כ לאונסו ט' קבין, ואולי כר' יהודא אתי דפליג על ר' מאיר ודו"ק אי לרבותא דאין מצטרפין קאמר והבן. וכן פירשתי הא דאמר הגמרא בדף כ"ה הלכתא צואה כחרס אסורה ומי רגלים כ"ז שמטפיחין, משום דפליגי אמוראי בתרווייהו וצואה אסורה מן התורה לקרות ק"ש כנגדה ולכך לחומרא כספיקא דאורייתא אבל מי רגלים

דמה"ת אינו אסור אלא כנגד עמוד ראשון בלבד הוי ספיקא דרבנן ולקולא וכדאמר ר"י בספיקות לעיל ודו"ק.

הלכה טז

ויראה עצמו כאלו עומד לפני השכינה.

נ"ב סנהדרין דף כ"ב ולקמן פ"ה הלכה י"א וקבעו שיפטר כו'.

הלכה יט

וכשהוא מגיע לישוב ותתקרר דעתו חוזר ומתפלל תפלה כתקנתה.

קיצר רבינו: ובפירוש המשנה וכשמגיע לישוב ונשאר זמן שאפשר בו למלאות חסרון התפלה יתפלל אותה כראוי, דייק הא אם שהה בדרך עד שעבר זמן התפלה הגם דבשכח ולא התפלל חוזר ומתפלל כאן שכבר התפלל תפלה קצרה במקום שהיה אנוס אינו צריך לחזור ולהתפלל אם כבר עבר זמן התפלה רק להשלים אינו חוזר ומתפלל, כיון דליכא שכר תפלה בזמנה וכן משמע דברי הרמ"ה בסימן ק"י סעיף ג' וזה כלל רבינו בלשון כתקנתה. שזה על התפלה בזמנה כמו שדייק לעיל פ"ג הלכה א' מצוה מדבריהם להתפלל אותה בזמנה כמו שתקנו לנו חכמינו כו' ודו"ק היטב.

פרק ה

הלכה ד

ידיו על לבו כפותין הימנית על השמאלית.

יעוין לקמן בהלכות תפלין פ"ג הי"ב ויכרך ממנה על אצבעו ג' כריכות ויקשור, לכן צריך להיות ידו השמאלית על הלב כמו שכתב ריש פ' ד' שם תהי' התפלה כנגד לבו כו' והיו הדברים האלה על לבבך לכן גם הרצועה תהי' על לבו ועליה הימנית ופשוט.

הלכה יד

ומותר לאדם וכו' וליפול וכו' במקום אחר.

נ"ב כדאמר וליזול לגבי צבורא וליפול על אפיה יעו"ש.

פרק ז

הלכה טו

נמצאו חמש ברכות יתירות.

לפום מה דפסק דבהמ"ז אינה טעונה כוס חסר ארבע ברכות וברכת התורה כתבו ד' והערב נא חדא ברכה המנין מכוון.

פרק ח

הלכה א

תפלת הציבור נשמעת תמיד.

נ"ב מדרש בילקוט תהלים ואני תפלתי כו' עת רצון אמר הקב"ה דוד בשביל שאתה יחידי אמרת עת רצון אבל תפלת הצבור אינה חוזרת ריקם וברה"ש אמרו דרשו ד' בהמצאו והיכן הוא מצוי בעשרה ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ ואמרו דוקא ביחיד כמו שכתב בהל' תשובה פרק ב' הלכה ו' כן כי דרש בירושלמי דרשו ד' בהמצאו בבהכ"נ הוא ביחיד ע"כ בכל עת אף בכל השנה.

נשמעת בכל עת.

נ"ב ירושלמי פרק אין עומדין הלכה א' עיי"ש. ובתענית ח' לכן אמר אפילו יש בהן חוטאין.

הלכה יב

וכן העלג כו' או לע' א' כו' אין ממנין אותו ש"ץ והרב ממנה אחד מתלמידיו להתפלל לפניו כו'.

פירוש הרב רגיל בו תמיד ודש בו ויודע שהוא עלג והוי כמו שאמרו בנשיאת כפים גבי מומין לקמן פרק ט"ו הל' ב' ולכן ממנהו ואין כאן משום כבוד צבור כיון שהרב חפץ בו ויצא זה לרבינו מהא דרבי הי' מוריד לפני התבה ר"ח ובניו אע"פ שהי' אומר ח' כמו ה' ויעו"ש בתוספות.

פרק ט

הלכה ו

הנקראין סדר קדושה.

סוטה דף מ"ט.

פרק י

הלכה א

ואם טעה באחת מן האמצעיות חוזר לתחלת ברכה שטעה בה.

ופסק דלא כרב הונא משום טעמו דהתוס' הובא בהגמ"י. ולי נראה עוד ראיה דפריך ממשנתינו דקאמר מתחלת הברכה שטעה בה אמר לך ר"ה אמצעיות כולהו חדא ברכה נינהו, ובפרק ג' דף כ"א הני בני בי רב דטעו ומדכרי דחול בשבת מהו שיגמרו וא"ל

גומרין כל אותה ברכה, ואם כן מוכח דברכה אחת גומרין כמו אתה חונן לחודא דלא מצית למימר דכוון לכולהו אמצעיות דאחרונות איתא גם בשל שבת, וכן דייק רבינו לקמן הלכה ז' גומר ברכה שהתחיל בה, ומוכחא דכל חדא ברכה מאמצעיות חשובה בפני עצמה וכי התפלל של שבת גומר אותה לבדה ומתחיל של שבת וזה דלא כרב הונא וזה ברור ודו"ק:

הלכה ב

והוא שלא טעה בשלש ראשונות.

יראה דזה הנוסח ילפינן מדברי קבלה בלשון צווי הבו לד' בני אלים הבו לד' כבוד ועוז הבו לד' כבוד שמו יעוי' מגילה י"ז ע"ב ודו"ק.

עובדא הי' בש"ץ שנחלה אחרי כורעים הג' במוסף יוהכ"פ השבתי דדומה למה דאמר בירושלמי בוטטי אשתתך באופני' כו' מכיון דעניתון קדושתא כמי שהוא תחילת ברכה, כן העבודה הוא כסדר קדושה וכיון דשלמו סדר עבודה כתחילת ברכה דמי ומתחיל ממה שפסק הראשון, ובאופני' העיקר כהלבוש סי' נ"ט. דאם נשתתק קודם שאמר והאופנים, השני מתחיל מוהאופנים דמהאופנים אמר נביא אחר והוא יחזקאל, וסדר קדושה ישעי' אמרו ודו"ק. ומשום ה"ט כתבו בתוספות סוכה דף ל"ח דמשום כן מפסיקין באנא משום שאמרו שני ב"א יעוי"ש.

הלכה ז

בד"א בערבית או בשחרית או במנחה.

הנה נתבונן נא הא כתב רבינו לעיל פרק א' דתפלת ערבית רשות רק שקבלו עליהם כל ישראל ושויה עלייהו כחובה, וזה ניחא בשאר ימים אבל בשבת הלא לא קבלו עליהם רק שבע ברכות ולא להזכיר שאר ברכות, אם כן צריך לפסוק אם התחיל ברכות חול ולהתחיל בשל שבת, דדמי להיה עומד בתפלה אדעתא דחובה ונזכר שכבר התפלל דפוסק באמצע הברכה. אמנם יש לחלק דתמן דנזכר שכבר התפלל אם כן תו אף כי מתפלל אדם תפלות נדבה כל היום זה דוקא היכי שמחדש אדם איזה דבר בתפלתו, וכיון שהוא עמד להתפלל בלא חידוש אם כן הרי עמד להתפלל על דעת תפלה שאסורה להתפלל ולכן פוסק באמצע תפלתו, אבל כאן הרי רשות להתפלל כל י"ח, רק משום כבוד צבור לא אטרחוהו רבנן ולכן תו גומר כי היכי דלא להוי ברכה שהתחיל לבטלה אם לא יגמור. אמנם להראב"ד דכתב לעיל דאעפ"י שלא יחדש גם כן רשות להתפלל תפלת נדבה, ומכל זה בעמד אדעתא להתפלל חובה, ונזכר שכבר התפלל אף ע"ג דעכשיו תהא נדבה מכל מקום כיון שעמד על דעת שתהא חובה פוסק אע"ג דגם עכשיו רשות

להתפלל, א"כ בערבית שעמד להתפלל שתהא חובה ונזכר שהוא שבת והתפלה נדבה הלא צריך לפסוק באמצע ברכה. אמנם לשיטת רבינו אכתי לא דמי שאיהו פסק לעיל שאם עמד על דעת להתפלל תפלת מעריב ונזכר שכבר התפלל אינו פוסק שגם מעיקרא אינה אלא רשות.- הרי דסבר דאף דקבלו עליהם כל ישראל מכל מקום אינה חובה גמורה שיפסוק אם כבר התפלל, אבל לשיטת ראב"ד דסבר דפוסק משום דהשתא חובה גמורה ואיהו עמד אדעת שתהא חובה ונזכר שכבר התפלל ואינה רק נדבה, אם כן כאן דכל ישראל לא קבלו בשבת רק שבע ברכות ואינהו שווי כחובה, ואם כן איהו עמד להתפלל שסבר שהוא חול ועמד להתפלל חובה ונזכר שהוא שבת ואין השאר ברכות רק רשות דאותם לא קבלו עלייהו ישראל בשבת, הרי עמד להתפלל חובה ונזכר שהיא רשות הלא צריך לפסוק לשיטת הראב"ד, ורבינו לטעמיה אזיל כדפרישית ודו"ק.

אמנם כל זה אם נפרש דברי רבינו הראב"ד שהשיג לעיל, אין כאן נחת רוח, שכיון שקבלוה עליהם הרי היא חובה גמורה, אבל באמת נראה לפרש טעמו דכיון שהוא היה סבור שלא התפלל כל עיקר ואם כן התפלה אם כי היא רשות לפי שהוא נגד איברים ופדרים דאינן מעכבין כפרה, בכל זה היא נגד קרבן צבור, ונזכר שכבר התפלל ואינה רק כהקטרת איברים של עולת יחיד ולכן פוסק. ולפי זה בעמד להתפלל ערבית של חול ופתח באתה חונן ונזכר שהוא של שבת תו אינו פוסק דאיהו עמד להתפלל תפלה שהיא נגד קרבן צבור וכן הוא דאי לאו כבוד צבור הוי ליה להתפלל י"ח נגד איברים של התמיד אם כן לא נשתנה הדבר מצבור ליחיד ואם כן אתי שפיר דלא השיג בזה הראב"ד דהדין דמשלים הברכה כיון דהשאר ברכות דלא קבלו הצבור עליהם גם כן הוי נגד קרבן צבור. ודו"ק.

והנה תפלת ערבית בשבת כיון דהוא נגד איברים ופדרים של תמיד של ע"ש הלא אין איברים של חול קרבין בשבת [והמג"א העיר בזה בסימן רס"ו] וצריך לאמר דהוא נגד שאיברי תמיד מתעכלין והולכין כל הלילה והוי כמשלה בהן האור דהן קרבין דאל"כ הא קיי"ל תמיד אין סופו דוחה השבת כמוש"פ רבינו בפ"א מהלכות תמידין.

ומטעם זה יש לדון בהא שפסק בשו"ע דאם שכח יעלה ויבא במנחה דר"ח דאם יתפלל תשלומין בערב לא ירויח כלום דיש דעות פוסקים בזה, דיתפלל על תנאי אם לא צריך לחזור ולהתפלל תהא נדבה. ולפי זה בהיה ר"ח בערב שבת דלא יכול להתפלל משום דאין נדבה בשבת, אמנם לפמש"ב דהוי כמשלה בהן האור תלוי זה בספק שנסתפק הריב"א בשאר קרבנות שמשלה בהן האור אם נעשו לחמו של מזבח למישרינהו בשבת

דדילמא דוקא בתמיד מהני ה"ט משום דשם תמיד דוחה שבת, בסוף פ"ק דשבת, ולפ"ז תלוי בהא ויותר מסתברא שלא להתפלל בשבת בתנאי נדבה ודו"ק היטב:

הלכה ח

מי שטעה בימות הגשמים ולא אמר מוריד הגשם כו'.

בגמרא טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחה"מ מחזירין אותו כו' הנה כל הפוסקים פסקו כפי תלמודא דילן דמשיב הרוח כו' אינו אומר בשומע תפלה, והירושלמי קאמר דקו"ח להזכרה שהיא מרוח שאומרה בש"ת, וטעמא דתלמודין נראה דדוקא בטל ומטר שכל הני המה שאלות ובקשות מהבורא יתברך וכי לא שאל טל ומטר לא קלקל השאר רק מה שחסר לו השאלה ולכך מזכירה [כדין שאר צרכיו] בשומע תפלה, אבל גבורת גשמים אם אינו מזכיר מה שחייבוהו חכמים הוא כפוחת משבחי הבורא יתברך דהענין דאמרינן לקמן דף למ"ד: סיימתינהו לכולהו שבחי דמרך כו' דשבחי הבורא יתברך, מצד פעולותיו אין חקר ואין שעור, רק אנשי כנה"ג תקנו להזכיר מה שמושג בחוש, וכי מוסיף מה שאנו רואים במוחש ע"כ נותן גבול וערך בשבחיו יתברך, וכי מזכיר שבחי הבורא בלא משיב הרוח הרי כמקצר בשבח הבורא, ממה שמושג בחוש לכל רואה, וא"כ הוא דומה למלך שיש לו אלף אלפים דינרי זהב ומקלס בשל כסף ולכן מה שצריך לחזור הוא משום דהשאר שאמרם אמר בקלקול ומה יהני במה שיאמר בשומע תפלה וזה מושכל ישר.

ולולא דמסתפינא מרבוותא קדמאי אמינא.- דהא דקאמר דבצבור לא מהדרינן משום דשמעה מש"ץ, אינו דישמע כל התפלה מלה במלה, וכפי מה שכתבו תוספות ד"ה טעה כו' כו' דא"כ קשה כיון שש"ץ מוציאו, מאי משני מעיקרא על הך דר' תנחום בצבור, דא"כ אמאי בגבורות גשמים מחזירין אותו, הא נמי ישמע מש"ץ מלה במלה, וע"כ דכוונתו דישמע רק אותה הברכה של שאלה מפי הש"ץ, ובזה יוצא ידי חובתו, וכמו הבדלה שמבדיל על הכוס לחודיה, כן הכא ישמע אותה ברכה בלבד, ולכך גבורות גשמים מחזירין אותו אף בצבור [ולאמר לפי מש"כ דאף אם שומע מהש"ץ מלה במלה ג"כ אינו יוצא דהוי כאילו לא אמר הברכה בכללה ואינו מוציאו ש"ץ כמוש"כ תוספות בשם ר"מ] דאל"ה הרי אמר בקלקול אותן התוארים שהזכיר דשלש ראשונות כולן תוארים הם. ולפ"ז אתי שפיר דברי רבינו בפרקין הלכה ב' אבל אם טעה ש"ץ כשהוא מתפלל בלחש אני אומר שאינו חוזר ומתפלל כו' אלא סומך על התפילה שמתפלל בקול רם, והוא שלא טעה בשלש ראשונות כו' שטעמו משום דשלש ראשונות הוי כגורע שבחי הקב"ה ולא

יסמוך ע"ז מה שיתפלל אחר כך, ואם כן דוקא אם הוא מתפלל עדיין, אבל לאחר שסיים תפילתו שוב אינו חוזר וכן כתבו האחרונים ודו"ק:

הלכה יא

אבל ערבית של ראש חודש אם לא הזכיר אינו חוזר.

עיין בלחם משנה שהביא דברי התוספות ד"ה לפי שאין מקדשין כו' שי"מ דוקא בלילה הראשונה כו' אין מחזירין אותו אבל בלילה שנייה מחזירין אותו שכבר מקודש מיום שלפניו כו' ע"ש. ומעודי היה לפלא בעיני הלא קיי"ל במסכת ראש השנה דף כ"ד כר' אלעזר בר' צדוק דאם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קדשוהו שמים, א"כ ביום שני א"צ קדוש ב"ד ולמה אין מחזירין אותו באם לא אמר של ר"ח בלילה, וזה צע"ג. עד שמצאתי להתוספות במסכת סנהדרין דף יו"ד בב"ד שלמעלה מקדשין אותו בשחר יום ל"א. ולפ"ז בערבית שעדיין לא קדשוהו ב"ד של מעלה אין מחזירין אותו - אך מנא להו הא ועוד דבתוספתא דרה"ש איתא טעמא אחרינא דאם לא נראה בזמנו הוא מקודש מחודש שלפניו וכבר קדשוהו ב"ד בחודש העבר. דא"א לחודש יותר משלשים ולפ"ז ודאי מחזירין אותו - ושוב אתא לידי תוספות רא"ש על ברכות העיר קצת ואינו מובן כונתו. אולם פירוש הגמרא מסתברא מילתיה דרב בחודש מלא אבל חודש חסר לא דפירש רש"י משום דיאמר למחר דמוכרח דקידשו שני ימים ר"ח אינו מחוור.

אמנם לשיטת רבינו החדשה דבכ"ט קודם הלילה יוכל הלילה להתקדש היינו שיקדשו ב"ד את יום שלשים דהוא יום מחר' ביום כ"ט, אבל לקדש ביום שלשים את יום שלשים ואחד, זה אין ביכולתן דאם יש פנאי לקדש ומקדשין באותו יום, אותו יום מוכרחין לקדש, וזה שאמר דאם הוא נקבע ביום שלשים ואחד, אז שייך שאין הלילה יכול להתקדש, וכת"ק דאמר דמקדשין אף אם לא נראה בזמנו, אבל אם ר"ח הוא יום שלשים, אז יוכל גם הלילה להיות ר"ח אם יקדשוהו ביום כ"ט ולכך מחזירין אותו וזה נכון. ובגמ' בשבת כ"ד ע"ב אינו צריך להזכיר של יו"ט ולא אמר ר"ח משום שאינן קובעין החדש בלילה ודאי א"צ להזכיר.

הלכה טז

ואם לאו ימתין עד שיתחיל שליח ציבור להתפלל בקול רם ויתפלל עמו בלחש מלה במלה.

ודאי דהיחיד צריך לאמר אד' שפתי תפתח וגם החזן אומר בקול רם אד' שפתי תפתח אבל לשון רה"ג ברי"ף כן: וכד פתח ש"ץ מתחיל אד' שפתי תפתח ואומר בהדי ש"ץ מלתא בלחש כו' מוכח דהך מתחיל על היחיד קאי משום דהש"ץ אינו אומר אד' שפתי

תפתח (או אולי כמו שכתוב במג"א דאומר ש"ץ בלחש) וכמו שמוכח מלשון רבינו פסק בשו"ע סי' קי"א וסי' קכ"ג יעוי"ש בית יוסף.

פרק יא

הלכה א

לבנות להם בית הכנסת כו'.

נ"ב עיין סוף פ"ד מהלכות דעות.

הלכה י

מי שנכנס להתפלל או לקרות מותר לו כו'.

פירוש דוקא אם נכנס מתחלה להתפלל או לקרות אבל אם נכנס לקרוא לחבירו או לתנוק ובשביל זה קרא פסוק או ענה קדושה עם הצבור אסור לצאת בפתח שכנגדו לעשותו קפנדריא כמו דכתוב הבא להשתחוות כו' ולכן הפך אחר ההלכה הקודמת ופשוט.

הלכה יז

שלא לעשות אותו לא מרחץ כו'.

נ"ב מקור לזה הרמז מדברי קבלה דברי הימים ב' ק' ח' כי אמר לא תשב לי אשה כו' כי קדש כו' כי באה אליהם ארון ד'. אף ע"ג דכבר הכניסו הארון לבהמ"ק לגבי זה נשאר קדושתן והוא רמז גדול לדין המשנה.

פרק יב

הלכה יא

ואין הקורא רשאי לסייע.

בכסף משנה ירושלמי וכו'.

נ"ב גמרא בבלי סוף מגילה עיי"ש.

הלכה יב

ועוד פסוק אחד ויגוף כו'.

נ"ב מפורש בירושלמי בהגה"מ אות יו"ד ודלא כירושלמי. נ"ב עיין קרבן עדה ויפה פירש.

הלכה טו

וכן אם חל ר"ח להיות בשבת המפטיר בנביא מזכיר ר"ח בברכה זו כו'.

סבר דלית הלכתא קאי אכולהו, אבל תוספות פירשו דבר"ח דליכא נביא כלל כולהו מודו דאינו מזכיר אולם לפ"ז יקשה למה אמר רב תרתי לאשמועינן יו"ט שחל בשבת דאינו מזכיר בנביא וכ"ש בדר"ח דליכא נביא כלל ונראה לדעתי דבר"ח איכא טעמא אחרינא דאמרינן בפרק החליל בר"ח שחל בשבת שיר של ר"ח דוחה לשל שבת אף ע"ג דשל שבת תדיר ותדיר קודם משאינו תדיר, וכן בחלבי ר"ח נתנין למעלה לידע שהוקבע ר"ח בזמנו. ה"נ סד"א דהמפטיר בנביא בשבת מזכיר ר"ח בברכה לידע שהוקבע ר"ח בזמנו, והא היכירא נמי עבדינן לכן קמ"ל ר"ח אעפ"י דכבר השמיע דינא דיו"ט שחל להיות בשבת וזה ברור. ועיין בהשגות סוף ה' ברכות דמה"ט מברכינן על הלל דר"ח, ולכן לא אמר בשבת שחל להיות בחול המועד שאינו צריך להזכיר יו"ט, ובחנוכה אינו מזכיר של חנוכה. ולפ"ז אפשר דמה"ט קאמר ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אף גם בדר"ח ודו"ק היטב. אפשר דהמנהג לפי שעכשיו מקדשין עפ"י החשבון לא שייך טעם זה ויעוי' מלחמות ודו"ק.

הלכה טז

בראשי חדשים ובחוש"מ קורין ד' כו'.

בגמרא נקוט האי כללא כו' בר"ח ובחושמ"ע דאיכא קרבן מוסף קורין ארבעה ביו"ט דאסור בעשיית מלאכה חמשה כו' ולסוף שמועה אמר הני שלשה חמשה שבעה כנגד מי כו' הני ששה דיוהכ"פ כנגד מי אע"ג דאמר כל דטפי לי' מלתא מחברי' טפי חד גברא מכל מקום מנין גברי בעי להיות כנגד מי ולכך לא בעי על ר"ח וחושמ"ע ארבעה כנגד מי משום טעמא דאיכא מוסף הוי נמי המנין, דבמוסף איכא שהקריבו ארבעה מינים קרבנות פר ואיל וכבש ושעיר ועיין מנחות ק"ז ופשוט ועיין תוספות.

בכסף משנה. ומ"ש שקורין בתעניות בשחרית ובמנחה, בפ"ק דתענית דף י"ב משמע דלא קרינן אלא במנחה.

נ"ב וכן אמר שם ובסוף מגילה דמפטירין במנחה יעוי"ש. ורבינו לא זכר דקוראין בנביא במנחה יעוי' לעיל הלכה ב' ואין מפטירין בנביאים אלא כו' ובהלכה י"ח פרק י"ג בת"ב כו' ומפטירין אסוף כו' ובמנחה כו' ובתעניות ולא הזכיר הפטרה במנחה וצ"ע ויעוי' באורי הגר"א סימן תקס"ו דברי אמת ועיין ריטב"א פ"ק דתענית.

הלכה יח

ומנהג פשוט כו' וכל מי שהוא גדול מחברו בחכמה קודם לקרות.

כונתו לדברי הגמ' דחשיב ארבעה מעלות כמו ת"ח הממונים כו' הראוים להתמנות, בני ת"ח ראשי הכנסיות וכל העם, הרי ארבעה (דלא כהפרישה שחשיב בתרתי דלא משמע כן דהו"ל למימר ואחריו כל העם) ואם כן נשתייר השביעי וע"ז פירש שהאחרון הגולל ס"ת עולה אפילו גדול שבצבור ולא כתב האחרון רק המשלים והאחרון הוא המשלים כן כונתו הברורה.

פרק יג

הלכה ה

פותח בדבר טוב כו'.

נ"ב ירושלמי.

הלכה כ

ראש חדש אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים כו'.

נשאלתי בשנת תרמ"ג, היה ר"ח אדר ופרשת שקלים בר"ח והיה סיום הספר, נמצא דסיום הספר, לפני אחרון, דאחרון קורין בשל ר"ח, ונמכר בשנה זו האחד לפני אחרון לאיש אחד על כל שבתות השנה, והסיומים מהספרים לאיש אחר, אם כן למי יהיה שייך העלי' דסיום הספר שהיום הוא לפני אחרון, איך להורות בזה. ולכאורה הוא הדין המבואר בחו"מ סימן קע"א וכן רבים היושבים על ספסל אחד בבהכ"נ והיושב בראש רוצה להוסיף עוד מקום אחד אצל מקומו כו' הדין עמו ויכול למחות אם כן הכא שאתה רוצה לדחות האיש שקנה לפני אחרון קודם סיום הספר, במה שאתה קורא אחרון בספר אחר יכול למחות. וזה הדין של הרא"ש יש לו דוגמא בירושלמי תעניות פרק בשלשה פרקים הלכה ב' שמואל ואילין דבית שילא הוו שאלין בשלמה דנשיא כל יומא כו' פלגין איקור לשמואל כו' על רב לתמן ופליג ליה שמואל אייקר ואותביניה קדמוי אמרין אילין דב"ש אנן תנינן קביל עליה שמואל מותב תליתאי, הרי דהקדמת רב לשמואל הוי קפידא להנך היושבים אחריו שהם שלישי לו. אמנם לא דמי כלל לנידון דידן דהכא בעת המכירה בבית הכנסת הלא ידוע קביעות השנה והיה ידוע שהלפני אחרון יהיה סיום הספר ואם כן באופן כזה כתב בפירוש הרא"ש פותחין בשבת ויו"ט, כגון אם נדר להתענות שנה כו', אבל הכא היה לו לידע שאי אפשר לשנה בלא שבתות ויו"ט וחל הנדר עליהם כו' ובעי התרת חכם. מה שבנידון שו"ת הרא"ש המובא בסימן קע"א

הוא נתהווה אח"ז יכול למחות. לכן ברור שהקודם במכירה הוא זכה בסיום הספר כיון שביארנו שהוא קפידא ובאם שקנה לפני אחרון קודם הנה הסיום ג"כ שלו ואם הבעל הסיומים קנה קודם הוא שלו וז"ב לכאורה.

אולם בנידון שנשאלתי היו שניהם מוחזקין במצוות מכמה שנים, ובשמחת תורה קנו שניהם באופן כדאשתקד, א"כ איך יהיה הדין. וע"ז נראה לי דזה גמרא בפרק חזקת הבתים דף ל"ז זה החזיק באילנות וזה החזיק בקרקע ופירש רשב"ם שני לקוחות שדה אילן מאדם אחד כו' מתקיף לה ר"פ א"כ אין לו לבעל אילנות בקרקע כלום, לימא ליה בעל קרקע לבעל אילנות עקור אילנך שקול וזיל כשיבש האילן, וזה אין סברה דלשניהם בעין יפה זבין, נמצא דאם נאמר דסיום הספר שייך לבעל מי שקנה לפני האחרון, אם כן אין לבעל סיום הספר כלום, אבל אם נאמר דשייך לבעל סיום הספר, הלא יהיה לו אותה העליה שלפני הסיום דנאמר דאחד שלפני אחרון באותו תורה שייך לו אם כן יש לו עליה לכן מסתברא דהקנהו ליה העליה שלפני האחרון באותו ספר, וכמו דאמר התם זה קנה חצי קרקע אף ע"ג דלא פירש לו במכירתו רק אילנות משום שלא יוגרע כחו לכשיתיבש, א"כ כ"ש כאן דאמרינן דכוונו על אותו ספר שלא יצא בעל הסיומים ריקם. כן נ"ל להלכה וכן השבתי לשואלי למעשה תיכף, ואף אם מכרו קודם לאחד, לא שייך לאמר דשייך לראשון דכיון דהסיום ודאי ימכר אח"ז, ולא ישוייר בבהמ"ד בלא מכירה הוי כמכר לשנים בבת אחת דאמרינן דלשניהן בעין יפה זבין, וז"ב מאד ודו"ק.

קורין בפרשת שקלים ומפטירין ביהוידע הכהן.

הנה בגמרא פליגי רב דסבר דלפרשת שקלים קורין את קרבני לחמי ופריך מכדי שקלים כתיבי התם אין כדר' טבי (דיליף מזאת עולת חדש חדש והבא קרבן מתרומה חדשה בניסן כו') והא דאמר מאת קרבני לחמי ולא סגי בקריאת ראש חדש אף היכי דקורין פ' שקלים בשבת שלפני ר"ח כמו חל באמצע שבוע פשוט דבספרי יליף מאת קרבני לחמי כו' תשמרו להקריב לי כו' שיהא תמידין ובזיכין באין מתרומת הלשכה וכן אמרו מנחות דף ס"ה דמקרא זה נצחו להצדוקים וכן דריש ר"ש בדף נ"ב שם דגם פר העלם דבר כו' באין מתרומת הלשכה מהך קרא אלמא דעיקר מצוה שיהיו קרבנות צבור מתרומת הלשכה בהך קרא כתוב ודריש תשמרו שימתינו שיהא מונח לפניהם בקופה ויהי' שמור להקריב קרבנות צבור במועדן. ולכן אם טעה הקורא וקרא לאחרון פ' תשא אז יקרא למפטיר פרשת ר"ח ויתחיל מאת קרבני לחמי עד סוף ר"ח, ואז יפטיר בפרשת יהוידע הכהן כרב דזה מענין קריאת פ' שקלים ומשום זה המקום שטעו והפרו הסדר לא משננין

סדרא דעלמא וקורין למפטיר פ' יהוידע דבזה מודו רב ושמואל ונקרא זה מענין הקריאה דאת קרבני לחמי וברור להלכה.

הלכה כג

וכן ר"ח ניסן שחל להיות בשבת.

כש"כ הוא מהנך דתמן המפטיר קורא ההפטרה מעניינו של המפטיר אף שאינו שייך לשבת ר"ח, יעוין תוס' פרק ב"מ דף כ"ה ע"ב בזה אבל כאן ההפטרה של שבת ר"ח השמים כסאי אין שם רק פסוק והי' מידי חודש בחדשו ושבת כו' להשתחוות לפני וגם בהפטרה של פרשת החודש כתיב ובשבתות ובחדשים יבוא כו' להשתחות לפני ד' כו' ודו"ק. ובשו"ע הושמט ולכן קורין בשבת ר"ח וביום השבת ג"כ למפטיר משום דבהפטרה נזכר מידי שבת בשבתו ודו"ק.

פרק יד

הלכה יב

אומר עשינו מה שגזרת עלינו כו'.

לפי מה שמצאנו בסוף סוכה שבבית שני היו אומרין אבותינו היו פניהם כו' ואחוריהם למערב ואנו כו' ועינינו כו' וכאן אמר הגמרא לעולם תהי' אימת הציבור עליך שהרי כהנים פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי כו' לכן אמר כד מהדרי אפייהו מצבורא, אומרים רבש"ע עשינו מה שגזרת עלינו שאנו עשינו זה בהכרח לפי שגזרת עלינו.

פרק טו

הלכה ב

בלחם משנה וטעמו שלא הוזכר בגמרא.

נ"ב בירושלמי נזכר גבי רגליו עקושות ועיין בתוספות ודו"ק.

הלכה ג

העבירה כו' כהן שהרג את הנפש אעפ"י שעשה תשובה לא ישא את כפיו שנאמר ידיכם דמים מלאו.

ובשו"ע יש חולקין, דבעשה תשובה נושא כפיו. והנה מדברי רבנן בתוספות פ"ק דיבמות מוכח דפסיקא להו דאף אם עשה תשובה אינו נושא כפיו, דשם שקיל וטרי למילף דרציחה תדחה שבת מקו"ח מעבודה שחמורה ודוחה שבת רציחה דוחה אותה. שנאמר מעם מזבחי תקחנו למות. והקשו בתוספות דילמא משום דגברא לא חזי דפסול

לעבודה מכ"ש דאינו נושא כפיו מקרא דידיכם דמים מלאו, ואם נאמר דוקא בלא עשו תשובה, הא ע"י תשובה נושא כפיו, ומצוה דרציחה אף אם עשה תשובה כדקיי"ל בפרק אלו הן הלוקין חייבי מיתות ב"ד אם עשו תשובה אין מוחלין להן, ואם כן בגוונא דעשו תשובה גם כן כתוב מעם מזבחי תקחנו למות, אלמא דאע"ג דחזי לנשיאת כפים ולעבודה ג"כ רציחה דוחה עבודה, ע"כ משום דעשה דרציחה חמירא מעבודה, ועל כרחן דסברי תוספות דאף בעשה תשובה קורא אני ידיכם דמים מלאו. ז"ב.

אמנם לפי מה שכתבו לתרץ דע"כ חזי לעבודה דאין מחלל עבודה דמעם מזבחי ולא מעל מזבחי, ולא ישא כפיו חומרא בעלמא הוא, אפשר דאימת אחמירו עליו דוקא בלא עשה תשובה, הא בעשה תשובה לא החמירו חכמים כיון דקרא אסמכתא הוא וכדי שלא לרחק בעלי תשובה ולהרפות ידן. אמנם לתירוץ השני, דנשיאות כפים שאני מעבודה לפי שאין קטיגור כו' ולעולם ילפותא גמורה מקרא, קם הסברא לדוכתא דקרא לא מפליג אף בעשה תשובה ג"כ אינו נושא כפיו, וכמו שפסק רבינו, והך דספרי וירושלמי בהנזקין שלא תאמר פלוני שופך דמים, ההוא ברנון בעלמא כמו שפירש רבינו בהלכה ו' ועיין בהג"מ בשם ראב"י ובכסף משנה ע"ש.

ובזה מיושב מה שהקשו לי על דברת רבנן בתוספות פרק ב' דזבחים דף ט"ו ד"ה מה ליושב. דבעי למידחי יושב פסול לעבודה משום דפסול לעדות והקשה ר' אפרים דא"כ גזלן יהא פסול לעבודה מקו"ח דפסול לעדות. ונילף קו"ח מבעל מום שכשר לעדות כו' וע"ז שאלו לי דהא כתיב מעם מזבחי ולא מעל מזבחי אלמא דרוצח אפילו כשר לעבודה דאם הוא עבודה בידו לא חילל וכמו שהוכיחו בתוספות פ"ק דיבמות. ולפי דברינו אין זה ענין כלל לזה דאם נילף דפסול מקו"ח דפסול לעדות אין זה רק בלא עשה תשובה הא אם עשה תשובה אינו פסול להעיד, וכי כתיב קרא דמעם מזבחי תקחנו ולא מעל מזבחי הוא בחייב מיתה ע"פ בית דין ואף אם עשה תשובה אין תשובה מצילתו ממיתה ואין ב"ד של מטה מוחלין לו ושפיר כתיב ולא מעל מזבחי, דבעשה תשובה עבודתו כשירה, דתו ליכא למילף מקו"ח דבע"מ דהא אינו פסול להעיד, וזה ברור מאוד.

אמנם בעיקר קושית רבינו אפרים נראה דלק"מ, דגזלן טעמו משום דמשקר לכן פסול להעיד ולא סמכינן על עדותו כמפורש סוף פרק מי שמת דף קנ"ט. גבי היה יודע לו עדות עד שלא נעשה גזלן בשטר כו' עיי"ש והבן. מה שאין שייך לעבודה. אולם עיין פרק החובל דף פ"ח דבעי למילף עבד קו"ח מגזלן ועי"ש דדחי שכן מעשיו גרמו ויש לעיין בזה. וכן קשה ל"ל קרא בנשים למילף פסולא לעבודה מקרא בני אהרן ולא בנות אהרן בשילהי פ"ק דקידושין ולא יליף קו"ח מבע"מ שכשר להעיד כו' אך באמת לק"מ, דשם

אף אם ראיית העדות היה בעת הכשר כמו עד שלא היה סומא או קרוב או גזלן ג"כ פסלה התורה, חזינא דלא סמכה התורה על עדות שלהן לכן לא שייך עדות לעבודה, משא"כ ביושב שהעיקר תלוי בשעת העדות שאם היה הראייה בההעמדה וההגדה היה בישיבה פסול, ואם להיפך הראייה בשעת ישיבה ובשעת הגדה בעמידה כשר, דרק בשעת הגדה בעי לעמוד ולאו טעמא משום דהתורה לא סמכה על עדותו, רק משום שמושב ב"ד מושב האלדים, וצריך מפני הכבוד לעמוד, שפיר מייתי דמחלל עבודה וז"ב בס"ד ודו"ק.

בכסף משנה. ומ"ש בין באונס צ"ע מנ"ל.

נ"ב ראה ברש"י עו"ג דף נ"ד ד"ה אי נימא מכהנים שאנסום מלכי ישראל לעשות כומרים לעו"ג וכתיב ולא יגשו אלי עוד לכהן עיי"ש היטב ותבין.